

Különfélék.

Iskolai statistika. Mátrai Ernő t. barátunk a közelebbi tíz iskolai évről összeállítván az erdélyi gymnasiumok népességi viszonyait mutató adatokat, vallásközönségünk négy főbb iskolájára vonatkozólag szíves volt velünk egy táblás kimutatást közölni, melyből kitűnik, hogy az $186^0/1$ — $186^9/70$ iskolai években évenként hány, minő nemzetiségű és vallásu tanuló nyert oktatást. Mi itt a nagy gonddal összeállított adatoknak csak részszerinti közlésére szoritkozhatunk.

E szerint:

a) Kolozsvári fő gymnasiumunk hallgatóinak összes száma az $186^0/1$ tanévben 235, az $186^{1/2}$ -ben 235, az $186^2/3$ -ban 249, az $186^3/4$ -ben 236, $186^4/5$ -ben 259, $186^5/6$ -ban 261, $186^6/7$ -ben 302, $186^7/8$ -ban 301, $186^8/9$ -ben 293, $186^9/70$ -ben 276 volt.

b) Székelykereszturi V. osztályu gymnasiumunknak $186^0/1$ -n 123, $186^{1/2}$ -ben 129, $186^2/3$ -ban 142, $186^3/4$ -ben 160, $186^4/5$ -ben 163, $186^5/6$ -ban 132, $186^6/7$ -ben 169, $186^7/8$ -ban 185, $186^8/9$ -ben 182, $186^9/70$ -ben 202 tanulója volt.

c) Ó-Tordai V. oszt. gymnasiumunknak $186^0/1$ -ben 145, $186^{1/2}$ -n 166, $186^2/3$ -ban 169, $186^3/4$ -ben 166, $186^4/5$ -ben 168, $186^5/6$ -ban 171, $186^6/7$ -ben 179, $186^7/8$ -ban 165, $186^8/9$ -ben 148, $186^9/70$ -ben 147 volt a tanulója.

d) Toroczói aloskolánknak ($186^0/1$ és $186^{1/2}$ tanéveiről hiányzanak az adatok.) $186^2/3$ -ban 106, $186^3/4$ -ben 88, $186^4/5$ -ben 81, $186^5/6$ -n 80, $186^6/7$ -ben 77, $186^7/8$ -ban 69, $186^8/9$ -ben 69, $186^9/70$ -ben 72 tanulója volt.

És így összes erdélyi tanodáinkban $186^2/3$ -ban 666, $186^3/4$ -n 650, $186^4/5$ -ben 671, $186^5/6$ -ban 644, $186^6/7$ -ben 727, $186^7/8$ -ban 720, $186^8/9$ -ben 692, $186^9/70$ -ben 687 tanuló nyert középtanodai oktatást.

Mind a tíz évet összeszámítva:

Kolozsvári VIII. oszt. gymnasiumunkban volt	2647	tanuló.
Sz.-kereszturi V. „ „	1587	„
Tordai V. „ „	1624	„
Toroczói aloskolánknban	642	„

Együtt 6500 „

Ezek közül nemzetiség szerint:		Vallás szerint:	
Magyar volt . . .	6262 tanuló	Unitárius volt . .	4897 tanuló
Német " . . .	70 "	Római katolikus . .	510 "
Román " . . .	145 "	Görög " . . .	84 "
Zsidó " . . .	11 "	" keleti " . . .	15 "
Órmény " . . .	8 "	Ev. reformatus . .	693 "
Czigány " . . .	4 "	Ev, lutheranus . .	153 "
		Izraelita	148 "

Az izraeliták közül nemzetiségre többen magyaroknak vallották magokat.

A VIII. gymn. osztályt végezte 276, kik közül érettségi vizsgára állott 245.

A gymnasiumot végeztek közül lépett: Theológiára 84. Jogra 109. Philosophiára 2. Medicára 7. Bányászatra 4. Technikára 3. Erdőszetre 6. Gazdaságra 12. Távirászátra 7. Tanító képezdebe 1.

Ezzel kapcsolatban megemlítjük azt, hogy a mult iskolai évben az iskolai anyakönyvek tanúsítása szerint Szt. Mihályi ekklezsiánkból, ide értve a hozzá tartozó leány egyházakat is, harmincz tanuló volt gymnasiumainkban. Érdekes adat a Szt.-Mihályi ekklezsia művelődési történetéhez. Egyébaránt ugy látszik, hogy az iskolázás már régi erénye nevezett hitközségünknek, s jelenleg is tizenöt egyént ismerünk, kik a Szt.-mihályi ekklezsiából különböző életpályára kiléptek, s a kik között öt papunk s két tanárunk is van.

Egyházi magtárak tudunkkal eddig a következő ekklezsiáinkban vannak: Karácsonfalván, Széplakon, Szinden, Szt.-Mihályfalván, Toroczkó szt. Györgyön, s Varosfalván; legközelebből pedig Derzsbén és Oklándon is alapítottak. Mi egy alkalommal kifejeztük azon nézetünket, hogy a magtáraknak falukon éppen az a rendeltetése, a mi városokon a kisegítő egyleteknek. Jó kezelés mellett ezekből egykor oly jövedelem forrás válik, a mely az ekklezsiák közszükségeit fedezni lesz képes, a mely hivatva van arra, hogy a papság csekély fizetésének javítására is módot nyujtson; a mi pedig már-már égető kérdéssé válik, ha azt akarjuk, hogy oly papjaink legyenek, a kik mint eddig, ugy ezután is a nép vezérlésére képességgel birjanak. A midőn azért a megalapult magtárakat örömmel jegyezzük fel s azoknak lelkiismeretes kezelésére az illető előljárókat atyafiságosan kérjük, egyszersmind hasonló működésre hívjuk fel más ekklezsiáinkat is.

Az angol unitáriusok működése a continensen.

„A britt és külföldi unitárius társulat“ a német tudományosság egyik központjában, Berlinben, nem régen saját könyvkereskedést nyitott; egyszermind a következő elvekbe foglalta össze művei czimsorozatában az unitáriusok nézeteit:

1) Az unitáriusok hisznek egy istenben, az atyában. De nem hiszik az istenségben levő személyek háromságát.

2) Az unitáriusok egyedül az atya istent imádják, éppen úgy, a mint azt Jézus parancsolta. De sem szűz Máriát, sem Krisztust, sem pedig az angyalokat nem imádják.

3) Az unitáriusok azt hiszik, hogy istennek jósága minden emberre kiterjed; és hogy isten egyetlen egy lélek kárhozátát sem határozta el.

4) Az unitáriusok azt hiszik, hogy Jézus az isten fia, a Krisztus (= a messiás). Azt azonban nem hiszik, hogy ő „fiu-isten.“

5) Az unitáriusok azt hiszik, hogy a törvénynek teljes betöltése nem egyéb, mint szeretni istent teljes szívből, teljes lélekből és teljes elméből, s szeretni felebarátinkat mint önmagunkat.

6) Az unitáriusok azt hiszik, hogy az emberi természet nem romlott meg a születésnél, ennél fogva nem vált képtelenné a jóra.

7) Az unitáriusok azt hiszik, hogy isten a jókat megjutalmazza; a gonoszokat pedig megbünteti.

8) Az unitáriusok azt hiszik, hogy Jézus azért élt és azért halt meg, hogy minket (példája által) a bűntől megváltson; nem pedig azért, hogy érettünk szenvedjen, vagy pedig bűneinkért eleget tegyen.

9) Az unitáriusok azt hiszik, hogy a megváltás nem a hitnek puszta vallása — vagy a cselekedetek érdeme által történik; hanem istennek kegyelme által.

10) Az unitáriusok azt hiszik, hogy a gonosz bocsánatot nyer, ha bűneit megbánja és megtér; valamint mi is bocsánatot nyerünk, ha másoknak megbocsátunk.

11) Az unitáriusok azt hiszik, hogy a bibliában benne van istennek szava; de nem mind isten igéje az, a mi a bibliában van.

12) Az unitáriusok azt tartják, hogy mindenkinek joga és kötelessége a szabad vizsgálódás; és hogy senkinek sincs joga másoknak lelkiismerete felett uralkodni.

13) Az unitáriusok azt hiszik, hogy istennek büntetései nem örökkévalók, hanem csupán időszerű fenyítések.

14) Az unitáriusok hiszik az örök boldogságot.

Midőn angol unitárius testvéreinknek ez újabb lépését megemlítjük,

nem titkolhatjuk el abbeli reményünket, hogy ez intézkedés nem csekély lendületet fog adni Németországon az ujabbkori vallásos mozgalmaknak s nagy mértékben bé fog folyni arra, hogy az unitarizmus is elfoglalja az őt megillető állást az egyháztörténelemben s hova tovább mind inkább megnyerje az elfogulatlanabbak rokonszenvét.

Az egyházi reform egylet közel áll tényleges megalakulásához. Az „Egyházi Reform“ augusztusi száma többek aláírásával közli a meghívót a közgyűlésre és egy alapszabály-javaslatot, melyet az egyházi reformegylet indítványozói terjesztenek az 1871 október 4-ki alakító közgyűlés elé. Az alapszabály-javaslat 23 pontban a lehetőségig röviden és határozottan körvonalozza az egylet célját és leendő szervezetét, s hiszszük, hogy azt a közgyűlés tanácskozás alapjául elfogadja; mert oly szellemben és irányban van szerkesztve, a melyet követve lehet legbiztosabb eredményt ígérni az egylet működésének. Miután azonban egyes pontokban az alapszabály-javaslaton a közgyűlés még módosításokat és változtatásokat is tehet, s kétségen kívül tenni is fog, annak teljes szövegü közlését akkorra hagyjuk, midőn közgyűlésileg is meg lesz állítva. Nevezetesen óhajtanok mi is, hogy a mint ezt a Prot. egyház. és isk. lap mult évi 45-ki számában részben már kifejeztük, főleg az egylet irodalmi munkásságának nagyobb mérvben leendő kifejthetéseért bizonyos, habár csekély tagsági év díj is állíttassék meg. Helyesnek fogja-e találni ezt a közgyűlés vagy nem, nem tudjuk; de egyet bátrak vagyunk a közgyűlés figyelmébe ajánlani, azt t. i. nehogy az egyetemességet illetőleg letérjen arról az utról, a melyen a mozgalom megindult s nehogy magát felekezeti korlátok közé szorítsa. mert a kizárási elv meggyőződésünk szerint ma már senkinek sem válik dicsőségére. Ha megállítja az elveket, a melyekért küzdeni akar s a lobogóra kítűzi a jelszót, ne kérdezze senkitől, a ki csatlakozni akar: te protestans vagy-e vagy katolikus, s ezeknek is melyik pártjához tartozol? hanem fogjon kezét azzal, a ki kezét nyújt; mert csak ekkor bizonyítja bé azt, hogy megértette az idők jelét s az evangelium szelleme lelkesíti; másfelől vállalva bizonyosan többre mehetünk, mint az egy czálra törő erők szétforgácsolásával.

A csalhatatlanság ellen Buda város közgyűlése f. évi sept. 4-én Ribáry Ferencz tanár indítványára patronatusi jogánál fogva azt a határozatot hozta: hogy azon papjaitól, kik a csalhatatlansági dogmát netalán kihirdetnék, fizesítésüket elvonja s hivatalokból letétteknek fogja tekinteni. Méltó határozat a fővároshoz. Bár több helyt követnék e példát, legbiztosabb szer volna az ultramontán fondorlatok ellen.

Egyébként a csalhatatlanság kérdésében elvégre a kormány részéről is megtett egy figyelemre méltó lépés. Miután, ugyanis, a Székes-fejérvári megyés püspök, Jekelfalusy, a famosus dogmát királyi tetszvény-jog nélkül kihirdette megyéjében s ez által az országos törvényt megsértette, september 11-én Budára idéztetett ad audiendum verbum regium s a miniszteri tanácsban Andrassy miniszter-elnök ő felsége egyenes rendeletéből és nevében a királyi visszatetszést, ros z al á s t és meg f e d d é s t kinyilatkozta, s azt a püspöknek írásban is kiadatni rendelte. A kormány ez eljárása a napi sajtó legnagyobb részénél elismerő helyesléssel találkozott, csak a „Magyar Állam“ kesereg fellette, s azt egy végzetes drámai jelenetnek nevezi. Mi is óhajtjuk, hogy szakadjon vége ezzel a kath. hierarchia azon törekvésének, mely szerint magát az országos törvényeken kívül, sőt bizonyos tekintetben azok felett álló hatalomnak szereti tekinteni.

Kath. autonomiai gyűlés munkálatát jun. 12-én egy küldöttség az esztergomi érsek vezérlete alatt ő felségének átnyujtotta, egyebek közt kifejezván, hogy ha ő felsége, mint kegyur, hozzájárul jóváhagyásával e munkálathoz, mellőzhető lesz minden más illetéktelen ellemek hozzászólása (tehát a törvényhozásé is). Mit mond ehez Pauler miniszter, s méginkább az országgyűlés: nem tudjuk; de anynyi bizonyos, hogy ha ily elaboratum, mint a szóban levő, a csalhatatlansági dogma aegise alatt, az orsz. törvényhozás mellőztével léptetnék életbe: az alkotmányhű hazafiaknak ország-szerte hangosan felmerült aggodalma teljesen igazolva volna. Részünkről nem hihetjük, hogy a törvényhozás a fenforgó ügyben mellőztethessék.

Reáliskola. A kormány valahára két reáliskolát határozott Erdélyben felállítani, egy főreáltanodát Sz.-Udvarhelyen és egy al r. tanodát Déván. Oktoberben mind kettő megnyílik. Nagy ideje, hogy mi is mozgjunk a realis oktatás terén.

Tanító-képezdek. Az eddigi 14 állami tanító- és tanítónő-képezden kívül, mint értesülünk az őszön még 5 ily intézet állittatik fel. Egy tanító-képezde Kolozsvárra jut, hol már egy év óta egy virágzó tanítónő-képezde működik. E szerint Erdélyben három állami tanító-képezde lesz (Sz.-Kereszturon, Déván és Kolozsvártt) és egy tanítónő-képezde szintén Kolozsvárt.

Hat heti póttan-folyamot tanítók számára a kormány a mostani nyári szüenidő alatt 40 helyen nyitott, a résztvevő tanítók 50 krnyi napi díjban részesülnek. Ezen felül 8 helyen tornászati, 3 helyen gazda-

sági póttan-folyam is rendeztetett. Ezen póttan-folyamok költsége, mint biztosan értesülünk, feljül megy e nyáron 100,000 frton. Szép öszszeg, vajha arányban lenne ezzel a szellemi nyereség!

Tanító-egyletek. Mint a néptanítók lapjából látjuk, országsszerte alakulnak a tanító-egyletek, legtöbb helyt felekezet különbség nélkül. Ed-dig mintegy 30 ily egylet alakult. Örvendünk, hogy a tanítókat is tömörül-ni látjuk, s maguk is igyekeznek segítni magukon, nem várnak mindent mástól. Ezen az úton sokat nyerhet a tanító testület szellemileg és erköl-csileg is.

Kolozsvár története. Közelebről alig jelent meg nagyobb becsü mű, mint J a k a b E l e k történettudósunk fennszimzett, pályadíjjal koszoruzott munkájának első kötete, mely magában foglalja Kolozsvár ős-ó- és középkori történetét 513 Kr. e. — 1540 Kr. u.; Hoszszu évekre terjedő fáradhatatlan buvárlatnak, alapos és lelkiismeretes munkásságnak gyümölcse ez, melyről el lehet mondani, nem csak azt, hogy szükségét pótol, hanem azt is, hogy annak teljesen megfelel s hasonló művek írásánál példányképül szolgálhat. A mellett, hogy Kolozsvárnak történetével jóformán öszsze van kötve egész Erdélynek története, tehát e mű nemzeti szempontból mindnyájunkra nézve érdekel bir: mi azt vállalatunk köréhez képest azért is figyelmébe és pártolásába ajánljuk t. olvasóinknak, mert abban a keresztény vallás bevételével s ennek alapján a kolozsvári ekklézsia megalakulásával, és fejlődésével oly adatokat találhatni, a melyekre az egyházi irodalommal foglalkozóknak is elkerülhetlen szükségök van s a melyek nélkül a keresztény egyház történetét hazánkban ismerni, még kevésbe megírni nem lehet. A megjelent első kötet a hozzatarozó oklevéltárral s rajzokkal együtt, melyeknek diszes kiállításá a budai m. k. egyetemi és állam nyomdának becsületére válnak 10 o. é. frton bármely könyvárus utján s magától az írótól is megszerezhető. Mi a műnek megérdemlett kelendőséget, a t. írónak pedig, ki gazdag ismereteit szerény vállalatunk érdekében is oly sokszor hasznosította s nem kétkedünk rajta, hogy ezután is hasznosítandja, időt és erőt kívánunk, hogy művét teljesen bevégezhesse s a második kötettel is minél hamarább gazdagithassa nemzeti irodalmunkat.

A szent háromság és annak története ezim-mel már több idő óta foly a Ballagi Mór által szerkesztett Protestáns Tudományos Szemlében Simén Domokos tanár és munkatársunk tollából egy nagy szorgalommal és eredeti okmányok alapján irt beeses dolgo-

zat. A mint tudjuk, október hóban bevégeződik a cikksorozat a nevezett Szemlében és akkor az egész mű külön lenyomatban is megjelenik, ugyancsak Simén Domokos által az orthodoxiáról irt és szintén a Protestáns Tudományos Szemlében közölt bevezető értekezéssel együtt. Örülünk rajta, hogy ez intézkedés által egy önálló s tudományos becsesel bíró művel gyarapodik különben is nem nagyon gazdag egyházi irodalmunk s addig is míg következő füzetünkben tüzetesebben ismertethetnők, ajánljuk olvasóink, főleg lelkészeink figyelmébe.

A szent háromság kérdése Debreczenben. Fennebbi értesítésünkkel kapcsolatban megemlítjük, hogy a mint a Prot. egyh. és isk. lapból olvassuk, a tiszántuli ref. egyházkerületnek augusztus hó 10-én s következő napjain Debreczenben tartott közgyűlésében a főgondnoki esperesi, segédgondnoki s tanári esküminták tárgyalatván, egy lelkész tisztelettel indítványozta, hogy az esküminták kezdetén a szentháromság említése mellőztetvén, az egy élő istenre esküdjék a hivatalba lépő, mire Révész Bálint superintendens akként nyilatkozott, hogy a kinek nem tetszik az eskü minta, az lépjen hi a ref. egyházból. Ugy látszik, hogy Debreczen csakugyan meg akar felelni a „kálvinista Róma“ elnevezésnek. Eddig úgy tudtuk, hogy a kizárás jogával csak a katolikus egyház ékeskedik s imé a lelkiismeret szabadságát zászlóján hordozó protestantismus kebelében is akadnak, kik urai kívánnak lenni hibeik meggyőződésének. Nem élünk oly korban, hogy vallásos meggyőződésünknek csak martirotság útján lehetne érvényt szerezni; de anynyi bizonyos, hogy az igazságot ma sem segíti semmi hamarább győzelemre, mint az a mód, melylyel egykor martirokat teremtettek. Minden esetre feltűnő, hogy Debreczenben nem a Krisztust, hanem a szentháromságot tartják a ref. egyház fundamentumának.

Az ó katolikus mozgalom, melynek egy oly kiváló tudós és jellem, mint Döllinger a tudomány alaposságát, a hit szilárdságát, s a siker biztos reményét kölcsönzi, Bajor — sőt egész Németországban e nemzetet jelző öntudatossággal halad előre, s tán gyorsabban, mint képzelnők egy ujjászületett phönix támad fel az álmélkodó világ szemei előtt az elaggott, s magát a mai erkölcsi és világrendbe bele találni nem tudó „római“ hamvaiból.

Svájczban hasonlóan nagyon előrehaladt e kérdés: az egyház ottan nem sokára kénytelen lesz „szabaddá lenni a szabad államban;“ az állam nem akar többé gyöngédebb viszonyban élni egyik-másik vallással, csupán

mert inkább szerelmes szép sötétbarna vagy kék szeméibe; egyiránt kedves előtte minden oly hívő, ki igazsággal jár éltében, s Isten törvényére vagyon gondja. Ausztriában és Magyarországon szintén ezer meg ezer higgadt, csendes lelkű ó katolikus háznép van, melytől semmi sincs távolabb, mint a szakadársági gondolat, ragaszkodik vallásához, mint hite szerint igaz valláshoz, s különösen becsüli egyházát azért is, mert abban a szép cultusának is kívánatos nagy tér van engedve. Azonban nem kissé röstellik ezek a józan ó katolikusok, hogy római hierarchiájok nem tudá tisztán tartani magát az uralkodásvágy ördögi szenvedélyétől, s épp a mely pillanatokban veszté a halász-*apostol* székén ülő főfőjük világi királyságát, azokban alkoták meg ennek ravasz és vakmerő tanácsosai *per fas et nefas* a „csalatkozhatlanság“ dogmáját, melyet ha a tanuló egyház — a számtalan világi katolikus is oly szolgálai engedelmességgel fogadna el, mint a tanító egyház, a *clerus*, kivált ennek főbb papsága, a lelkek országának ily nagy részben, s ily korlátozatlan birása több, mint kárpótolná a világi uralom vesztét; sőt a *clericalis*okkal egy célra működő *feudalis*ok hatós segélye mellett azt egykor még vissza is szerezhethné. Korunk műveltségének s általában az emberi észnek dicséretéül rovandó fel, hogy a kik a „szabadságra hivatásukat“ érzik, mégis ezerszerre többen vannak, mint a kik tovább is „embereknek szolgálai“ kívánnak maradni, s ugyanazért, mint ó katolikusok szervezkedni akarnak — viszszatérvén a kereszténység első századaira, ott találандják a legnagyobb szabadságot, egyenlőséget és testvériséget, s ily szellemben tartván meg a Münchenbe f. é. szeptember 22—25 napjaira összehívott szervező gyűlést, hova Magyarországból és Ausztriából is sokan készülnek: a *katholicismus* minden rázkodtató, s kinzó belfájdalmak, minden sajnálatos szakadárság nélkül meg fog magában ujulni, mint életre való ép *organismus*, s szellemünk hármas irányához képest az igaznak, jónak és szépnek öszhangzatos *cultusa* által az emberiségnek az ősrégihez hasonló szolgálátokat tenni.

Még most is fülünkbe hangzik egy lelkes ó katolikus német tudós felkiáltása, melylyel egy ily korszerű értekezését végzé: „Hát csakugyan meg kell-e annak lenni, hogy az ujdonsült, bibliailag és történelmileg tartathatatlan, minden gondolkozó lelket eltaszító dogmák e malomköve rákötessék az Isten anyaszentegyházának nyakára. Ez a legegyszerűbb út arra, hogy egész Németországot elvégre protestánsná, (s én hozzáteszem: vagy hitetlenné) tegyék“. Ahoz, hogy hitetlenné legyen Németország, nem kevés járult újabb korban a protestáns *orthodoxia* befolyása is, de hogy a hitujításkor katolikusként maradt nagy tömeg a protestáns hitfelekezetek valamelyikének alakját öltse magára, arra nem mutatkozik valami figyelemre

méltóbb jelenség, legalább tömegesebb érzetnyilvánulás nem, azonban nem is szükséges névben keresni a panaceát az idült sebekre. Elég a jelenkor művelt, de túl nem művelt, vallásos érzelmekben buzgó, de nem vakbuzgó embereinek, mintegy a jobb társadalom, s tisztább családi élet bizalmi férfainak — és még fenköltebb lelkű és kegyes hölgyeinek is — egy alkalmas központi helyen egybegyülekezni: a s z e n t l é l e k, mely ma is, mint a kereszténység hajnalodtakor, nagyobb erélylyel és hatályossággal ragadja meg a világiak, mint az ex professo szentek, az úgynevezett belső emberek vagy clericálisok szívét, megtanítandja az urnak nevében öszszegyűlőket az idő szükségleteinek megértésére, s elvezetendi a legczélszerűbb eszközök megválasztására.

Az Augsburgban közelebről tartott izraelita zsinat zárulásában (Jul. 18-án) a zsinat egy bizottmányt választott, mely a tárgyalások közzétételét elintézte. Egyszersmind elhatározta, hogy az első és második zsinat végzéseiből egy kivonat állittassék össze s küldessék meg az egygyes községeknek. Erre Spanta ur előterjesztette a Dr. Auerbach által szerkesztett, egy bizottmányban, azután az előtanácskozmányban megvitatott s a zsinat által is egyhangulag elfogadott, következő határozati javaslatot.

I. A zsidóság ősi időkig visszamenő fennállása óta különböző fejlődési phasisokban ment át, s azokban lényegét folytonosan fejlesztette. Ismét egy új, még pedig nagyon jelentékeny fordulati pont jött elé történelmében. Az isten igaz ismeretének s a tiszta erkölcsiségnek szelleme mindinkább elfoglalja az öszszes emberiség öntudatát s mind inkább inkább kitűnik a népek életében az államban és polgárzatban, a tudományokban és művészetekben. A zsidóság örömmel ismeri fel ebben azon célhoz való közeledést mely történelmi multján mindig vezérfénye volt. II. A zsidóság lényege és feladata változatlanul marad, azonban azon hatalmas változás, mely az egész emberiség, különösen pedig a zsidóság világnézetében feltartóztathatlanul történik, valamint a zsidóknak a népek közti telyesen megváltozott állása sok formák ujjá alakításának sürgető szükségességét idézte elé. III. A zsidóság kezdet óta önismeretre törekedett, s hasonló módon mindig a gondolat, érzés és cselekvés közti öszszhangzást tüzte ki és munkálta. Ez értelemben bátran és biztosan igyekszik azokat a változtatásokat eszközölni, s csak legbensőbb ösztönét követi, midőn az általa hivségeesen megörzött fensőbb örök életjavak kellő becsben tartása, a mult iránti teljes elismerés és tisztelet mellett, komoly tudományos vizsgálódás eredménye nyomán arra törekszik, hogy a mi elévült és céliránytalan, elmellőzze s az

uj kor szellemében magát tovább képezze. IV. A zsinat a tovább képezés eszköze akar lenni, benne kell hogy hű kifejezést nyerjenek a mai zsidóságban élő meggyőződések és törekvések. A zsinat tiszta öntudattal oda kíván hatni, hogy a zsidóság körében több évtized óta munkába vett átídomítások a lehetőségig egységes szellemtől intéztesse el és hitrokonaink szükségeinek lehető számbavételével célhoz vezetessenek. Azon köteléket, mely az egyes hitfeleket össze fűzi, meg akarja védeni a lazulástól, a magasabb közös érdekeket az életben és tudományban ereje szerint istápolja. V. A zsinat a maga határozatai számára csak anynyi érvényességet igényel, a megnyitit az igazságnak, a szent komolyságnak és szilárd meggyőződésnek ereje ad; de tudja, hogy ezen erő, melynek a vallás terén egyedül kell hatni, ellentállhatatlan, s minden nehézségek és akadályok ellenére is végre győzelmeskednie kell. VI. Midőn a zsinat a kor kívánalmainak engedni igyekszik, meg van győződve az iránt, hogy a zsidóság érdekében cselekszik; e szerint öszhangban érzi magát a zsidóság szellemében egész történelmi fejlődésében, öszhangzásban van minden hitfeleivel, bár mely irányt kövessenek is azok; s azt reméli, hogy a kiegyeztetésen munkál, nem ugyan a jelen pillanat számára s nem a meggyőződés megtagadása által, hanem az igazság lelke által, mely hajdani tanítóink tanításai szerint a békesség alapja. VII. A zsinat feladata a fennirt nyilatkozat által még koránt sincs befejezve: a vallásos életnek a társadalmi és polgári viszonyokkai szoros öszszeköttetésénél fogva a zsinatnak egyenes kötelessége a tudomására hozandó esetekben a hitfelekezet egyes tagjai polgári és társadalmi viszonyaira nézve, a rokonság és egység tudatának illő kifejezést adni.

Cuquerel és az ámerikai unitáriusok. Többször volt alkalmunk megemlíteni azt a viszonyt, a melyben ángolhoni és ámerikai hitrokonaink a szabadelvű kereszténység egyik kitünő képviselőjével, Cuquerellel állanak. Örömkre szolgál, hogy e tekintetben most ismét közölhetünk egy adatot. Coquerel, ugyanis, jelenleg Amerikában van, oly czélből, hogy az ottani unitáriusoknál segélyt eszközöljön a háboru által megrongált párisi szabadelvű kereszténység részére, a mire neki kilátást és biztositást nyújtott Collyer, chicagoi unitárius lelkész, a ki a britt és külföldi unitárius társulat jelen évi közgyűléséről Párisba menvén, Coquerellel személyesen megismerkedett. Ide vonatkozólag ezeket olvassuk a Bostonban megjelenő „Christián Register“ ámerikai unitárius heti lap f. évi aug. 26-iki számából.

Coquerel ur ámerikai látogatása, azt hiszszük, közelebbi viszonyba fogja hozni a francziaországai és az egyesült államokban levő szabadelvű

keresztényeket. Ez a francia szónok a mult héten érkezett meg és vasárnap Newportban prédikált. Mielőtt Bostonba jöne, meglátogatja a Niagarát és nyugotát, mivel úgy egyeztek Collyer urral, hogy korán szeptemberben Chicagóban lesz. Coquerell azért jó hozzánk, hogy köztünk segínyt gyűjtson azon iskolák és más emberbaráti intézetek fentartására, a melyeket ő a szabad kereszténység terjesztése céljából állított fel, s a melyeknek fentartására most annyival nagyobb szüksége van segélyre, mivel a közelebb lefolyt véres háboru a szabadelvűek számát egyfelől megfogyasztotta, másfelől vagyonából kipusztította. Ez esemény nem csekély fontosságú reánk nézve, és mi azzal a reménnyel hívjuk fel rá honfiaink figyelmét, hogy Coquerel ur köztünk kedves fogadtatásban részesül. Bostonban lesz szeptemberben és akkor alkalmuk leend polgártársainknak tőle magától meghallani az ő célját és szükségeit“.

Newportban tartott beszédéről pedig ezeket írja ugyanazon lap:

„Coquerel ur mult vasárnapon Newportban tartott beszédében igen jellemző okait adta Franciaország jelen szomorú állapotának. A demoralizatiót — úgy mond — a kereszténységnek és a tudománynak egymástól való elkülönítése idézte elő. A kereszténység szószólói megtagadták a szabadelvűséget, s babonáknak hódoltak. A szabadságot nem szerették, s nem volt bizalmuk a jövőben. Vallásuk jobbára üres szertartásokból állott és öszsze volt kötve mindenféle gyermekes és látványos cselekvényekkel. Franciaország egyháza római katolikus volt, s ellentállott minden valódi reformnak, a haladás és szabadság iránt mutatkozó minden törekvésnek. Másfelől a haladás barátainak egy része elszakadott a vallástól és megtagadta az isten lételét. Elhagyták az egyházat, gyűlölték a papságot, s beérték a mérő tagadással. Az credmény most látható. Ha Franciaország elfogadta volna a szabadelvű kereszténységnek azon elveit, — mond tovább Coquerel — a melyeket Ámérikában hirdetnek, meg lett volna mentve ettől a keserü tapasztalattól. Ha Boston most felette áll Párisnak mindenben, a mi egy községet nagygyá tesz, ennek az az oka, hogy itt a kereszténység és haladás kezét fogott és hogy a szabadságszeretetét megszentelte a vallásos hit“.

Figyelemre méltó nyilatkozat, melyből a tanúságot a magunk részére könnyü lesz kivonni. A vallás, s ezen alapuló erkölesiség ma is támasza, s talpköve minden államnak, mely ha elvész, a költöként: Róma ledől, s rabigába görnyed. De a lelkek felett csak oly vallásnak van hatalma, a mely a kor miveltségével teljes öszhangzásban van. Nem azok fenyegetik tehát felbomlással a társadalmi rendet, a kik a vallásos élet megújításán

munkálnak, hanem a kik ellent akarnak állni a haladásnak, s azt hiszik, hogy az emberiség üdve annak tudatlanságához s vakhitben tartásához van kötve.

Kolozsvári templomunk 1869-ik évi kijavitási költségeire begyűlt kegyes adományok ekkleziáinként. 1) A kolozsvári ekkleziában begyűlt 1444 frt kész pénz, 100 frt urb. papirost, 1 drb. egyes cs. k. arany; 2) Tordán 296 frt; 3) Abrudbányán és Verespatakon 125 frt; 4) Toroczkon 165 frt 74 kr; 5) Mészkön 12 frt 43 kr; 6) Sinfalván 5 frt 36 kr; 7) Ar.-Rákoson 10 frt; 8) Várfalván 14 frt; 9) Járában 31 frt 20 kr; 10) Szinden 3 frt 10 kr; 11) A. és F.-Szt.-Mihályfalván 4 frt; 12) Bágyonban 35 frt 50 kr; 13) Vinczi hitrokoninktól 20 frt; 14) Kövendén 9 frt; 15) D.-Szt.-Mártonban 42 frt 97 kr; 16) Désfalván 19 frt 10 kr; 17) Szőkefalván 4 frt 35 kr; 18) K.-Sároson 27 frt 80 kr; 19) Dombon 8 frt 20 kr; 20) B.-Szt.-Miklóson 2 frt 10 kr; 21) Széplakon 10 frt; 22) Sz.-Gericzón 32 frt 52 kr; 23) Szabédon 16 frt 17 kr; 24) M.-Vásárhelyt 55 frt; 25) Szt.-Háromságon 3 frt 65 kr; 26) Kaalban 1 frt 70 kr; 27) Ny.-Szt.-Lászlón 37 frt; 28) Vadadban 8 frt 67 kr; 29) Nyomáton 2 frt 66 kr; 30) Csokfalván 4 frt 50 kr; 31) Ny.-Gálfalván 3 frt 25 kr; 32) Ny.-Szt.-Márton és filiaiban 6 frt 52 kr; 33) Ravában 32 frt 34 kr; 34) Bözödön 15 frt; 35) Körispatakon 6 frt 7 kr; 36) Martonosban 11 frt 30 kr; 37) F.-Váralján 3 frt 77 kr; 38) Enlakán 9 frt 30 kr; 39) Korondon 9 frt 96 kr; 40) Csehétfalván 4 frt 71 kr; 41) Tarcsafalván 3 frt 37 kr; 42) Szt.-Mihályon 10 frt 8 kr; 43) Siménfalván 6 frt 99 kr; 44) Szt.-Miklóson 3 frt 94 kr; 45) Medeséren 2 frt 35 kr; 46) Kedében 5 frt 59 kr; 47) K.-Solymoson 5 frt; 48) N.-Solymoson 2 frt 83 kr; 49) Pipében 10 frt; 50) Kadácsban 2 frt 9 kr; 51) Fiafalván 2 frt 40 kr; 52) Sz.-Kereszturon 6 frt 80 kr; 53) Tordátfalván 15 frt; 54) Ujszékelen 7 frt 63 kr; 55) Csekefalván 2 frt 80 kr; 56) Zsákodon 3 frt 56 kr; 57) Derzsenben 28 frt; 58) Lokodon 1 frt 11 kr; 59) Kénoson 2 frt 42 kr; 60) H. Szt.-Mártonban 2 frt 52 kr; 61) Recsenyédén 3 frt 14 kr; 62) H.-Szt.-Pál 16 frt; 63) H.-Szt.-Péter 8 frt; 64) Városfalván 22 frt; 65) H.-Karácsonfalván 30 frt; 66) H.-Almásón 17 frt; 67) Oklándon 20 frt; 68) Jánosfalván 10 frt; 69) Vargyason 50 frt; 70) Ürmösön 6 frt; 71) F.-Rákoson 9 frt; 72) A.-Rákoson 2 frt 50 kr; 73) Datkon 6 frt 20 kr; 74) Hévizen 11 frt; 75) Bölönben 94 frt 94 kr; 76) Kálnokon 5 frt 73 kr; 77) S.-Körispatakon 7 frt 82 kr; 78) Árkoson 48 frt 6 kr; 79) Laborfalván 4 frt 29 kr; 80) Kőkösön 18 frt 34 kr; 81) S.-Szt.-Királyon 12 frt 95 kr; 82) Kilyénben 4 frt 50 fr; 83) Ekklezián kívüli egyes adakozások 337 frt. Összes adakozás együtt: 3389 frt 13 kr. o. é. 100 frt urb. papir, 1 drb. egyes cs. kir. arany.

Egyházi és isk. czélokra tett kegyes adakozások val- lasközönségünkben 1869-ben.

a) Kolozs-Doboka-körben: 1) Kolozsvárt, Molnos Dávidné végrendeletileg az ekkla szükségeire hagyományozott 100 o. é. frt. A helybeli kisegítő pénztár-egylet leányiskolánk költségei fedezésére mostantól kezdve 3 éven át 100—100 o. é. frtot szavazott meg. Iktári gróf Bánffi Miklósné, szül. gr. Bethlen Kata egy arannyal és ezüsttel himzett urasztalára való diszes takarót; Lörinczi Mihály végrendeletileg összes vagyonát hagyta az unitárius status és kolozsvári unitárius ekklézsiának enylenő részben felosztandólag; kivételével némely egyeseknek tett legatumokat. Urasztalára kenyeret és bort adtak, husvétkor Groisz Gusztávné szül. Szász Zsuzsánna; pünköstkör kaáli Nagy Elek; az őszi urvacsora osztáskör. nov. 14-én, midőn a kijavítás után a templom ujlag megnyitott; Szilvási Miklósné szül. Gedő Anna; karácsonkor dr. Gálffi Endre.

b) Aranyos-Torda-körben. 1) Bágyonban: A birtokosság által ajándékozott államkölcsön kamatjából 57 frt 84 kr; 2) Csegezben, Sárosi Klára egy urasztalára való takarót; 3) Komjászegén: Albertfi Mózes és neje Komjászegi Zsuzsánna, a papság számára 2 hold földet; 4) Sinfalván: A birtokosság korcsmárlási jövedelméből 87 frt; 5) Szinden: Bors Albertné két selyem takarót az urasztalára; 6) Toroczkon: urivacsorához kenyeret és bort adtak Pál Andor és Tobiás Sára, özv. Veres Istvánné, Botár János és Vajda Ilona, Botár Gergely és Vernes Ilona; 7) T.-Szt.-Györgyön: ugyanazt: Moricz Miklós és Barra Zsuzsa, Szabó Péter és Szabó Anna, Barra Mihály, Györke Péter és Barta Bori, kecskepásztor Toma harangszerzésre 2 frt; Vaszinka Toma 1 frt 80 kr; Szabó Miklós és Barta Bori két ontángyért az urasztalára. Szabó Judit, Benedek Kata, Györke Anna, Becze Judit, Veres Judit, Kovács Anna, Nagy Zsuzsi, Getzi Kati, Mitrofán Mária, Simon Anna, Imre Anna együtt egy diszes urasztali takarót; 8) Túrban: Csipkés Albertné, urasztalára kenyeret és bort ígért életére. Komjászegi Pál és neje haláluk utánra 10 frt; 9) Várfalván: a torony bádогоzására utólagosan a hívektől 20 frt 72 kr; Barla Bénéjamin alapítványából 3 frt 21 kr.

c) Küküllő-körben. 1) Ádámoson: Szentgyörgyi Istvánné egy uraszt. takarót; 2) D.-Szt.-Mártonban: Gyárfás Ferencz 10 frt; Rédiger Árpád 6000 téglát, Nagy András, Szabó István, Molnár János, Pál András, Szabó Dániel külön-külön 2000 téglát; Hegyi Samu, Szabó József, Nagy József, Szabó Mihály, ifj. Pál Márton, Udvar Imre, Barta Márton, Szabó János és Mihály, Dunig Ferencz és János, Pálfi József. Pál János és Kis Mihály külön-külön 1000 téglát, Koncz Elek és Szabó István külön-

külön 500 téglát a papi ház építésére; Nagy András, Szabó István, Szabó Dani, ifj. Szabó János, Szabó Mihály, Czikra András, Szabó József, Szabó Andor, Szabó Dániel, Pálfi József és Szabó Bárány János egy énekkart alkotva 55 frtot szereztek be új orgonára; Nagy András ugyan e czélra 5 frtot. Ürmösi János 2 frt; 3) Dombon: Az orgona kitarításra Székely György 1 frt; ifj. Székely György 1 frt; id. Jámbor András 1 frt: Az ekkla tagjai templom építésre 356 frt 56 kr; 4) Haranglábbon: Kőkösi Sándor egy kemenczét rakatott a papiházba; 5) Sároson: Pataki László a jobb tanulók számára kiosztandó könyvekre 5 frt o. é. Zoltán József, künnlevő bértartozásaiból az ekkla közszükségeire 135 v. bort és 21 k. gabonát; 6) Sz.-Benedeken: A község államkölcsonéből 82 frt 52 kr; 7) Szt.-Miklóson: Miklós Józsefné egy uraszt. takarót; 8) Szőkefalván: Pálfi Domokos templomépítésre 75 frtos kötlevelet.

d) Maros-körben: 1) Iszlóban: Toth Sándorné egy uraszt. takarót; 2) Káálban: Dobos József egy talpas és fedeles ezüst poharat az urasztalára, értéke 50 frt; 3) M.-Vásárhelyt Az ujonnan épült imaházba ülőszékek állítására Eperjesi Mihály és neje K. Nagy Mária 150 frt; 4) Ny.-Gálfalván: Özv. Tolnai Jánosné az urasztalára egy ezüst poharat, értéke 100 frt, továbbá egy nehéz selyem rojtos uraszt. abroszt, értéke 20 frt; Nagy Lajos tanár, az ekklának eladott föld árából szülői emlékére elengedett illetőleg ajándékozott 100 frt; néhai Török Zsuzsánna orgona építésre 32 frt; 5) Nyomáton: György Lászlóné egy poharat az urasztalára, Domo Sámuelné egy nyujtoztató padot. Domokos Áron urasztalára bort, s a pap-ság kútjánál dolgozott 39 napszamos élelmezését sajátjából állotta ki; 6) Sz.-Háromságon: Özv. Barabás Jánosné egy üveg poharat az urasztalára.

e) Keresztur-körben: 1) Boldogasszonyfalván: Gagyi Pálfi Mihály egy szál cserefát; 2) Böződön: Rado Jánosné egy szószék takarót; Darkó Rózsália egy uraszt. takarót; Vas János 4 frt; 3) B.-Ujfaluban: Pálfi József a templom kijavitásra 7 frt; 4) Csehétfalván: Szent annai József egy 3 vékás földet; 5) Enlakán: Török József és Biró Zsuzsánna egy szószék takarót; a juhos társaság 59 frt 90 kr; A község 19 frt 10 kr; 6) Firtos-Váralyán: Miklós Györgyné r. kath. egy szószék takarót. Az ekkla tagjai 308 frt 7 kr; a falusi közönség 502 frt 68 kr, ismét 329 frt 58 kr orgonára; 7) Fiafalván: néhány buzgó nő, s velők egy férfi egy uraszt. poharat; Varga Zsigmond isk. czélokra 20 frt; 8) Kadácsban: Mann István 2 darab szántót, ért. 60 frt; 9) Kedében: Fehér András 5 frt; 10) Kis-Solymoson: ifj. Buzogány György egy szószék takarót, értéke 55 frt; 11) Martonosban: Pálfi Sándor az iskola kikövezésére téglát; 12) Medeséren: id. Varga János 10 frt; Lázár

Márton több év óta bort az urasztalára; ugyanazt Bálint Sándor és László Mihály; 13) Pipében: Bálint János 12 frt 50 krt az ekklának; 14) Sárdon: Özv. Földvári Pálné a templom és torony kijavitására 25 frt; 15) Siménfalván: Özv. Nagy Dánielné egy szószék takarót; Pakot István a vizsgáló széket élelmezte, s e mellett isk. szükségre 2 frt; 16) Szt.-Mihályt: Az aszszonyok szószék takaróra 102 frt 36 kr; Az ekkla tagjai orgonára 500 frt; 17) Sz.-Mikloson: Özv. Vári Zsigmondné egy szószék és egy urasztali takarót; 18) Tarcsafalván: Pálfi Dénes a vizsgáló széket ellátta; 19) Tordát-falván: Inczei Dénes egy aranykönyvet; Andrási Pál a toronytőke gyarapítására 66 kr; Az ekkla tagjai ugyan e célra 49 frt 86 kr; 20) Ujszékelben: Rafai Dánielné egy urasztalt, ért. 15 frt; Özv. Szabó Pálné egy szószék takarót.

f) Udvarhelykörben: 1) Abásfalván: Rácز Mihályné templom építésre 5 ft; 2) Derzsben: Csenkér Zsigmond és felesége egy szószék takarót; 3) Gyepesben: A községi birtokosság építkezésre 94 ft; A kereszturi iskola számára 60 ft; A papi és mesteri jövedelem emelésére földbirtokot szereztek s már használatba is adattak 4) H. Szt. Pálon néhai pap Sándor István gyermekei 50 ft alapítvány tettek apjuk emlékére az iskola javára; A volt urbéres hitrokonok ekklának 6 ft 71 kr; 5) H. Almáson: Gothárd Dániel és Józsa Mária egy szószék takarót, érték 30 ft; n. Szabó József és Gothárd Rebeka egy urasztal takarót, ért. 12 ft; Rigó Jánosné egy gyoles abroszt ért. 2 ft; A községi birtokosság új orgonára 500 ft; Lukácsfi Gergely ugyanarra 50 ft; Schwarcz József urvacsorai bort. 6) H. Ujfaluban: Az ekkla tagjai a papi ház megépítésére 173 ft 12 kr; Goró István 2 ft 54 kr; A juhos társaság 4 ft 33 kr; Bekő János és felesége malombeli vámrészöket egy évig az ekklának átengedték adósságai törlesztésére. 7) Jánosfalván: Mezei Zsigmond Uzoni Judittal a papi és mesteri jövedelem állandó alapjául 100 frt alapítvány tettek készpénzben. Sárdi Hector állandó tőkéül 13 ft 33 krt; A községi birtokosság 45 ft 57 krt. 8) Kénosban: urvacsorai bort Máté József nagyobb és középső, Imre Ferencz. 9) Lokodban Az elhasadt harang újra öntésére a lokodi hívek 54 ft 26 kr; a kenosi hitrokonok 13 ft 73 kr. Sándor Márton 2 ft; Deák Mózes, László Gergely, Demeter Mihály, Demény Zsigmond, Vas Mózse, Dombi István, Dombi Mózes, Kádár Ferencz, Kolest Mihály, Balassa András, Lakatos Ferencz 1 — 1 ft; Szóts Andrásné egy szószéktakarót; urvacsorai bort ígérték: Gergely Ferencz, Sándor Lajos, ifj. Sándor Mihály ifj. Sándor János. 10) Muzsánán: Gedő István és Gábor Mária egy szószék takarót elhunyt leányuk

emlékére; Hatházi József mesteri és isk. házra $2\frac{1}{4}$ öl követ; Dénezs György 1 ft; A kömivesi és faragási munkát az ekkla tagjai ingyen tették meg. 11) Oklándon: Lukácsfi Gergely a papi ház építésre 50 ft; A községi birt. ugyan e célra az italméresi haszonbérnek $\frac{1}{6}$ részét. 12) Recsenyédén: A községi birt. építkezésekre 165 ft; Bomhér István és János, alsó és felső Máté Istváu urv. bort. 13) Városfalván: Egyed Ferencz, a vizsgálószerk költségeit maga fedezte. A községi birt. italméresi haszonbérből 50 ft; felesleges adó visszatérítésből 64 ft. 14) Vargyason: A templom fedelén való romlás kijavítására Józsa András 1000 dr. cserepet; A községi birt. a 3-ik harang alapjául egy erdőrészenek kigyéritését.

g) Felső fejér-körben 1) A Rákoson: Az orgonára Bartok Albert 2 ft; Szabó Zsigmond 2 ft; Gáspár Mihály 2 ft; Antal János 1 ft; Józsa András urvacsorai borra 2 ft. 2) Datkon: özv. Tordai Mihályné egy szószék takarót; id. Kallos György nejével egy urasztalára való takarót. 3) F. Rákoson: urvacsorai kenyeret és bort Siménfalvi Sándorl Biró János és Biró Anna, Biró István, Pál János és Biró Katalin. 4) Hévizen: Ugrai Mártonné a templom kijavítás alapjául 240 ft; Több buzgó hitrokonok felébe szántnak és vetnek az ekkla javára. 5) Ürmösön: Erdő Mihály egy szószék takarót ért. 16 ft. Szász János és Gyerő Anna a czinterembe egy kaput csináltattak 21 ft; A női rend a korona kijavításra 14 ft; Az urasztalára bort adtak: özv. Orbán Andrásné, Maurer Károly, kenyeret Gyerő Dávidné.

h) S.-Miklósvárkörben: 1) Árkoson; Egyh. kebli levéltartó szekrényre többen 5 ft 65 kr; Wellnereiter az ekklának 10 ft; Albert Lőrincz 7 ft; Göncz Mihály 1 ft; Esp. Kiss Mihály a vizsgálószerket ellátta. Veres György 16 v. buzát és 30 ft 62 krt az ekkla magtára számára. 2) Laborfalván ifj. Berde Mózes 50 ft; Tatrangi Sándor és neje 2 dr. arany Berde Antal és neje 20 ft; Id. Berde Mózes isk. tanítói kepe váltságra 40 ft; Zsigmond Károly és neje urvacsorai kenyeret mindenkorra ígértek; Babán János és neje szószéktakarót, ért. 25 ft. 3) S.-Szt.-Királyon. Molnár József és neje szószéktakarót ért. 18 ft. E mellett mindenkorra urvacsorai kenyeret; Bagoly Sándor 3 keszkenyőt ért. 5 ft.

Helyreigazítás. Folyóiratunk ez évi 2-ik füzetében, „Értesítés kolozsvári főiskolánkról“ czimű cikkben emlékezet van arról, hogy Borbély Sámuel hitrokonunk egy egyházi beszédre 10 ft díjat tűzött ki, a mit iskola főnök és segéd pap Ürmösi Kálmán nyert el. Miután azonban e közlemény részben félreértésen alapult, megjegyezni kívánjuk, hogy az említett 10 frtot o. é. Ádám Albert hitrokonunk tűzte volt ki.